СТАНОВИЩЕ

от проф. д.н. арх. Александър Димитров Слаев

(научна степен, академична длъжност, трите имена)

член на научно жури в процедура за присъждане на

образователната и научна степен „доктор“

Относно: дисертационен труд на тема **„Влиянието на градската трансформация върху възприятието за сигурност“**

Автор: Сеййид Мухаммед Маруф Зортул

Област на висше образование: 5. Технически науки

Професионално направление: 5.7. Архитектура, строителство и геодезия

Докторска програма / научна специалност: „Териториално и ландшафтно устройство и градоустройство“

Научен ръководител: доц. д-р арх. Пламен Петров

Основание за представяне на становището: Заповед № № 601 / 29.09.2026 г. на Ректора на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“ (ВСУ) за определяне състава на научното жури, на основание чл. 4, ал. 2 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Наредба № 12 за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ и научна степен „доктор на науките“ във ВСУ „Черноризец Храбър“.

I. Общо описание на представените материали и докторанта

Представеният комплект от документи по процедурата съответства на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Наредба № 12 на ВСУ „Черноризец Храбър“. Докторантът Сеййид Мухаммед Маруф Зортул е разработил дисертационен труд, който третира градоустройствените и социално-пространствените аспекти на мащабните процеси по градско обновяване в съвременния мегаполис.

II. Актуалност и значимост на разработвания проблем

Темата на дисертационния труд е актуална и обществено значима. В условията на ускорена урбанизация и висок сеизмичен риск — какъвто е случаят с Истанбул и конкретно изследвания квартал Фикиртепе — процесите на градска трансформация променят съществено физическата и социалната среда. Докато съществуващата научна литература се фокусира предимно върху макроикономическите, правните и

инвестиционните параметри на тези намеси, въпросът как самите обитатели възприемат своята сигурност остава недостатъчно проучен. В този смисъл дисертацията запълва конкретна празнина в изследователското поле, като насочва вниманието към микронивото на индивидуалните и груповите оценки.

III. Обща характеристика, структура и методика на дисертационния труд

Дисертационният труд е с общ обем от 158 страници, включващи основен текст, библиография и 4 приложения. Изложението е онагледено с 24 таблици и 24 фигури, а библиографският списък обхваща 124 литературни и нормативни източника, което показва добро познаване на специализираната литература по проблема.

Структурата е логично изградена и се състои от пет глави:

- **Глава 1 (Увод)** дефинира изследователския проблем, обекта, предмета, целта, задачите и работните хипотези на изследването.
- **Глава 2 (Теоретична рамка и преглед на литературата)** проследява концептуалните основи на урбанизацията и градската трансформация, историческото развитие на тези процеси в Турция (от османския период до съвременните регулации след 2002 г.) и спецификата на казуса Фикиртепе в пет основни измерения (физическо, екологично, социално, икономическо и правно-административно).
- **Глава 3 (Методология на изследването)** представя емпиричния дизайн. Използван е количествен корелационен подход чрез теренна анкета сред 131 пълнолетни жители. Приложени са три петстепенни скали от тип Ликерт с висока вътрешна съгласуваност (алфа на Кронбах над 0,90), оценяващи съответно Фикиртепе, заобикалящия район Кадъкьой и проектираната трансформация. Статистическата обработка е коректно съобразена с ординалния характер и разпределението на данните, като са приложени адекватни непараметрични и параметрични тестове (тест на Фридман с апостериорен тест на Дън, хи-квадрат анализ, корелация на Спирман, t-тест и ANOVA).
- **Глава 4 (Емпирично изследване и анализ на данните)** съдържа статистическия анализ и проверката на хипотезите. Резултатите очертават ясна разлика между ниската оценка за настоящия квартал (2,88) и високите очаквания към проекта за трансформация (4,19), като сеизмичният риск се откроява като основен фактор за легитимиране на намесата.

- **Глава 5 (Изводи и препоръки)** систематизира основните резултати, представя решенията по отделните подхипотези и формулира препоръки към градоустройствената практика и бъдещи изследвания.

Поставените в увода цел и изследователски задачи могат да се приемат за изпълнени.

IV. Оценка на научните и научно-приложните приноси

В представения труд се открояват следните по-съществени научни и научно-приложни приноси, които приемам:

1. **Методологически принос:** Разработен и приложен е сравнителен тристепенен модел за оценка на градската среда (настоящ квартал, по-широк район и проектирана трансформация) при едни и същи респонденти, което позволява директно измерване на дистанцията между текущото състояние и очакванията.

2. **Диференциране на понятието за градска сигурност:** Емпирично е показано, че отделните пластове на сигурността не се изменят еднопосочно — докато очакванията за обща сигурност се изравняват при различните доходни групи, възприятията за сеизмична устойчивост и социални услуги остават социално стратифицирани.

3. **Идентифициране на явлението „градска умора“:** Изследването внася корекция в традиционните схващания за привързаността към мястото, като установява, че хроничните инфраструктурни дефицити отслабват емоционалната връзка на дългогодишните жители с квартала и формират прагматично съгласие за радикална намеса.

4. **Научно-приложен принос:** Установената зависимост между доходите и увереността в сеизмичната безопасност насочва към конкретни дефицити в социалната комуникация на проектите за градско обновяване и предлага насоки за по-добро планиране и информиране на гражданите.

V. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

По темата на дисертационния труд докторантът е представил общо **5 научни публикации** (вкл. в съавторство с научния ръководител) — 3 доклада, изнесени на международни научни конференции в България и Турция (2023–2024 г.), и 2 статии, публикувани в рецензирани научни издания: списание *„Инженерни науки“* на БАН (2024 г.) и *Е-списание на ВСУ* (2026 г.).

Публикациите отразяват основни части от дисертацията и покриват минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

От представените материали може да се направи обоснован извод, че дисертационният труд и получените резултати са лично дело на докторанта. Нямам данни или съмнения за наличие на плагиатство.

VI. Оценка на автореферата

Авторефератът е изготвен съгласно нормативните изисквания и отразява коректно, точно и в необходимата пропорция структурата, методологията, емпиричните резултати и научните приноси на дисертационния труд.

VII. Критични бележки и препоръки

Без да омаловажавам постигнатото в дисертационния труд, бих отправил следните бележки и препоръки:

1. Доброволният характер на извадката (131 участници) и малкият брой респонденти в най-високата доходна група (само 3 лица) ограничават възможността за статистическо генерализиране на изводите за целия район, което следва да се отчита с по-голяма предпазливост при формулирането на някои от обобщенията.

2. Тъй като анкетата е проведена по време на строителния процес, тя измерва очаквания към бъдещата среда, а не реално преживяване на завършения проект. Препоръчително е в бъдещата си изследователска работа авторът да проведе последващо (лонгитюдно) проучване след пълното въвеждане на обектите в експлоатация, за да верифицира доколко тези очаквания са се оправдали.

Направените бележки имат препоръчителен характер и не променят общата ми положителна оценка за труда.

VIII. Заключение

Въз основа на гореизложеното считам, че представеният дисертационен труд притежава необходимите научни и научно-приложни качества и отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Наредба № 12 на ВСУ „Черноризец Храбър“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Докторантът демонстрира задълбочени теоретични знания в областта на градоустройството и способности за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради това давам **положителна оценка** на дисертационния труд на тема *„Влиянието на градската трансформация върху възприятието за сигурност“* и предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на **Сеййид Мухаммед Маруф Зортул** образователната и научна степен **„доктор“** в област на висше образование 5. Технически науки, професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия, научна специалност „Териториално и ландшафтно устройство и градоустройство“.

Дата: 11 ноември 2026 г.

Град: Варна **Изготвил становището:**

.....

(проф. д.н. арх. Александър Д. Слаев)